

Рихерт срещу Поляша

Жалба № 54809/07

Делото се отнася до нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията – разглеждане на дело от съд, който не е „създаден в съответствие със закона“.

Фактическа обстановка

На неуточнена дата през 2004 г. срещу жалбоподателя г-н Рихерт било повдигнато обвинение за опит за убийство. На 20 август 2004 г. Наказателното отделение на Районния съд – Гданск поискало от председателя на същия съд за разглеждането на делото на жалбоподателя да бъде командирован съдия Л. М. от Окръжния съд. В молбата са посочени конкретните дати на предстоящите съдебни заседания: 26 октомври, от 16 до 23 ноември 2004 година.

С писмо на председателя на Районния съд от 23 август 2004 г. съдията бил командирован за разглеждане на делото в рамките на посочените три заседания. В писмото било посочено, че Съветът на Общото събрание на съдиите от Районния съд дава съгласие за командироването, без да е уточнено на коя дата е дадено съгласието. След като съдебните заседания по делото на жалбоподателя били проведени на посочените три дати, разглеждането на делото продължило на 14 декември 2004 г., 25 януари 2005 г., 3 и 15 март 2005 г., 14 и 19 април 2005 г., 19 май 2005 г., 17 юни 2005 г., 12 юли 2005 г. и 3 октомври 2005 година.

Поради съмнения относно срока, в който командироването има сила, с писмо от 10 октомври 2005 г. председателят на Наказателното отделение на Районния съд поискал от председателя на съда изясняване на условията, при които съдия Л. М. е бил командирован и, по-специално, дали е бил командирован само за трите дати, определени в писмото за командироване от 23 август 2004 г., или за целия период, необходим за разглеждането на делото и постановяването на присъдата. В отговора си от 11 октомври 2005 г. председателят на Районния съд заявил, че съдията Л. М. е бил командирован, считано от 26 октомври 2004 г. до постановяване на първоинстанционната присъда. На 12 октомври 2005 г. председателят на Наказателното отделение на Районния съд поискал от председателя на съда да командирова съдия Л. М. за заседание по делото, което да се проведе на 3 ноември 2005 г. Молбата му е била уважена от председателя с писмо от 13 октомври 2005 г., което изрично съдържа посочената дата. На 26 октомври 2006 г. председателят на Наказателното отделение на Районния съд посочил в писмо до председателя, че първоначалното командироване на съдия Л. М. е включвало и заседанията, проведени на 26 октомври 2003 г., 16 и 23 ноември 2003 г., 14 декември 2004 г., 25 януари 2005 г., 3 и 15 март 2005 г., 14 и 19 април 2005 г., 19 май 2005 г., 17 юни

2005 г., 12 юли и 3 октомври 2005 година. Впоследствие настъпила промяна в процедурата относно командироването – съдия Л. М. бил командирован с отделни писма от 4 и от 14 ноември 2005 г. за съдебните заседания, проведени съответно на 10 и 16 ноември 2005 г. На тази дата съдът признал жалбоподателя за виновен в извършването на опит за убийство. Жалбоподателят обжалвал присъдата, оспорвайки различни аспекти на допустимостта и оценката на доказателствата от страна на първоинстанционния съд.

На 11 октомври 2006 г. Апелативният съд частично потвърдил и частично изменил обжалвания съдебен акт. Жалбоподателят подал касационна жалба пред Върховния съд. В допълнителни писмени становища от 6 август 2007 г. той посочил и друго основание за обжалване, обръщайки внимание на съмненията, възникнали в хода на производството по отношение на законосъобразността на процедурата във връзка с командироването на съдия Л. М., неговата времева рамка и съответствието му с изискванията на Раздел 77 от Закона за устройството на съдилищата относно процедурните изисквания за командироване. Жалбоподателят твърдял, че е необходимо да се провери дали делото му е разгледано от съд, създаден в съответствие със закона. Върховният съд отхвърлил жалбата на 20 септември 2007 година. В диспозитива на решението се посочва:

„1) отхвърля касационната жалба като явно необоснована;
2) постановява, че съдебните разноски за касационното производство се поемат от жалбоподателя.“

Решението не съдържа писмени мотиви.

Решение на Съда

ЕСПЧ приема, че съгласно разпоредбите на Закона за устройството на съдилищата е възможно да се възложи на съдии да разглеждат дела в съдилища, различни от тези, в които са назначени на щат. Необходимо е обаче да бъдат изпълнени някои законови изисквания, за да се гарантира независимостта на съдебната власт, да се предотврати манипулирането по какъвто и да било начин на съдебния състав и да се гарантира справедлив процес. Председателите на съдилища са оправомощени да командирова даден съдия, при условие че той, респ. тя даде съгласие за това и че Съветът на Общото събрание на съдиите от този съд даде своето съгласие. Нещо повече, приложимата разпоредба от Закона за устройството на съдилищата ограничава периода на командироването до тридесет дни в годината.

По повод на командироването на съдии в други съдилища за разглеждане на наказателни дела в съдебната практика са възниквали определени трудности и противоречия във връзка с тълкуването на понятието „съд, създаден в съответствие със закона“. В решение от 26 септември 2002 г. Върховният съд признал, че такива трудности съществуват. Върховният съд счел за необходимо да постанови

решение, с което изяснява някои процедурни аспекти на командироването. Според решението практиката на някои председатели на съдилища да командироваат съдии „за разглеждането на определено дело“, без да определят точни времеви граници, е неуместна. Върховният съд постановява, че ограничението във времето е от съществено значение, тъй като цели опазването на независимостта на съдебната власт. Той счита, че понятието „до тридесет дни“ може да се тълкува като тридесет последователни дни или тридесет заседателни дни в рамките на една година.

ЕСПЧ отбелязва, че председателят на Районния съд е командироваал съдия Л. М. със свое писмо от 23 август 2004 г., за да разгледа делото на жалбоподателя. В това писмо обаче са посочени само три дати за заседания: 26 октомври, 16 и 23 ноември 2004 година. Председателят се е позовал на съгласието за командироване, дадено от Съвета на Общото събрание на съдиите. Следователно няма съмнение, че по отношение на тези три заседания са изпълнени всички формални изисквания: формално командироване и съгласие на Съвета на Общото събрание с посочване на конкретни дати. Освен това е безспорно, че съдия Л. М. не е възразил срещу командироването му за делото на жалбоподателя.

По-късно обаче по делото на жалбоподателя са били проведени десет заседания, като командироването на съдията в Районния съд не се е основавало на конкретен акт. През октомври 2005 г. са възникнали съмнения за това дали съставът на първоинстанционния съд е бил съобразен с разпоредбите на националното законодателство. Тези съмнения са били изразени в писмото на председателя на Наказателното отделение на Районния съд от 10 октомври 2005 г., което е изискало от председателя да изясни условията за командироване на съдията. В отговора си председателят на Районния съд е заявил, че съдията е бил командирован от 26 октомври 2004 г. до момента на постановяване на присъдата на първоинстанционния съд. Според ЕСПЧ това писмо е целяло командироването да бъде разрешено с обратна сила. На Съда обаче не са представени аргументи, че според приложимите разпоредби на националното законодателство разрешението за командироване с обратна сила представлява законна процедура за командироване на съдии.

Според Съда кореспонденцията между председателя на Наказателното отделение и председателя на съда разкрива, че те не са сигурни дали при командироването на съдия Л. М. за разглеждане на делото на жалбоподателя са били спазени действащите процесуални изисквания.

Съответно, тъй като въпросът за съдебния състав би бил решаващ за изхода на делото, Върховният съд е следвало да разгледа този въпрос в своето решение. След като липсва яснота у полския съд, че разрешението за командироване на съдия с обратна сила за разглеждане на наказателното дело отговаря на изискванията на националното законодателство, Съдът не намира основание да

приеме, че съставът на първоинстанционния съд от 27 октомври 2004 г. и 11-ти октомври 2005 г. е в съответствие с действащите изисквания на националното законодателство.

Взети заедно, тези обстоятелства не позволяват на Съда да заключи, че Гданският районен съд, който е разгледал делото на жалбоподателя от 24 ноември 2004 до 3 октомври 2005 г., може да се разглежда като „съд, създаден в съответствие със закона“.

Следователно е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

Превод: Екатерина Баксанова